

Bydgoszcz, 18 grudnia 2023 r.

INWENTARYZACJA ORNITOLOGICZNA i CHIROPTEROLOGICZNA DRZEW
(działki nr 13/15 i 19/1 w obr. 434, 2/21, 2/22, 2/23 obr. 435
przy ul. Leona Połusznego w Bydgoszczy)

Autor:

mgr Monika Wójcik-Musiał, przyrodnik, ornitolog
Wiceprezes Towarzystwa Przyrodniczego „KAWKA”
tpkawka.mmusial@gmail.com, tel. +48 507 332 306
mmusial@ukw.edu.pl

Spis treści:

I.	Cel opracowania	str. 3
	I a. Podstawa prawna	str. 3
II.	Opis terenu	str. 5
III.	Metodyka	str. 8
IV.	Wyniki	str. 8
V.	Zalecenia	str. 11
VI.	Literatura	str. 11

I. CEL OPRACOWANIA

Miejskie zadrzewienia i zakrzewienia stanowią siedliska zwierząt wielu gatunków, w większości objętych ochroną gatunkową ścisłą lub częściową. Zasiedlone są one głównie przez ptaki, a bywa że z dziupli korzystają również ssaki, np. nietoperze. Dlatego też, tak istotnym jest wcześniejsze wykonanie rzetelnych kontroli przyrodniczych oraz dostosowanie terminów prac związanych z usuwaniem lub pielęgnacją miejskich drzewostanów w taki sposób, aby ich prowadzenie nie zagroziło życiu bytujących tam zwierząt. Warto podkreślić, iż nietoperze mogą przebywać w dziuplach w stanie hibernacji w okresie jesienno-zimowym.

Kontrole miały na celu zweryfikowanie, czy w koronach drzew zlokalizowane są gniazda ptaków, czy w pniach drzew znajdują się dziuple wykorzystywane przez ptaki lub nietoperze oraz jakie gatunki z nich korzystają lub też korzystały w poprzednich sezonach.

Przedmiotem niniejszej opinii jest określenie dopuszczalnego terminu prowadzenia prac w sposób nie zagrażający życiu zwierząt.

Nie wykonywano oceny stanu zdrowotnego drzew ani ich statyki.

I a) Podstawa prawna

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2022 poz. 2380):**

W stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową, wprowadzono m. in. następujące zakazy:

- umyślnego zabijania,
- umyślnego okaleczania lub chwytania,
- umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych,
- zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków,
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,

- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca.

Ponadto w stosunku do gatunków szczególnie wrażliwych, wprowadzono zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych.

➤ **Art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 poz. 1336):**

Kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową, podlega karze aresztu albo grzywny.

➤ **Art. 52 ust. 1 pkt. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 poz. 1336):**

W stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

➤ **Art. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 poz. 2556 ze zm.):**

1. Kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu.
2. Kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze.

Odstępstwa od ww. zakazów możliwe są tylko i wyłącznie po uzyskaniu stosownych zezwoleń Regionalnego bądź Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

II. OPIS TERENU

Poddane kontrolom drzewa znajdują się na terenie działek inwestycyjnych przy ul. Leona Połusznego, na dz. o nr ew.: 13/15 i 19/1 w obr. 434, 2/21, 2/22, 2/23 obr. 435 w jednostce Bydgoszcz.

Ryc. 1. Lokalizacja terenu inwestycji (źródło: Google Maps)

Fot. 1 - 8. Przegląd zdjęciowy drzew przeznaczonych do usunięcia

III. METODYKA

Kontrolę wykonano w dniu 9 grudnia 2023, kiedy większość drzew liściastych znajduje się w stanie bezlistnym, a występujące tu w przewadze drzewa iglaste, jako rośliny zimozielone, nadal posiadają długie igły. Sprawdzano, czy w koronach drzew znajdują się ptasie gniazda, czy drzewa posiadają dziuple i czy są (lub były) one wykorzystywane jako miejsca gniazdowania ptaków lub kryjówki dla nietoperzy.

Obserwacji dokonywano przy pomocy sprzętu optycznego:

- lornetki 10x42 (Nikon Aculon A211),
- aparatu ze 125-krotnym zoomem optycznym (Nikon Coolpix P1000),
- kamery endoskopowej (Laserliner VideoScope Plus),
- drona DJI Mini 2 z kamerą 4K.

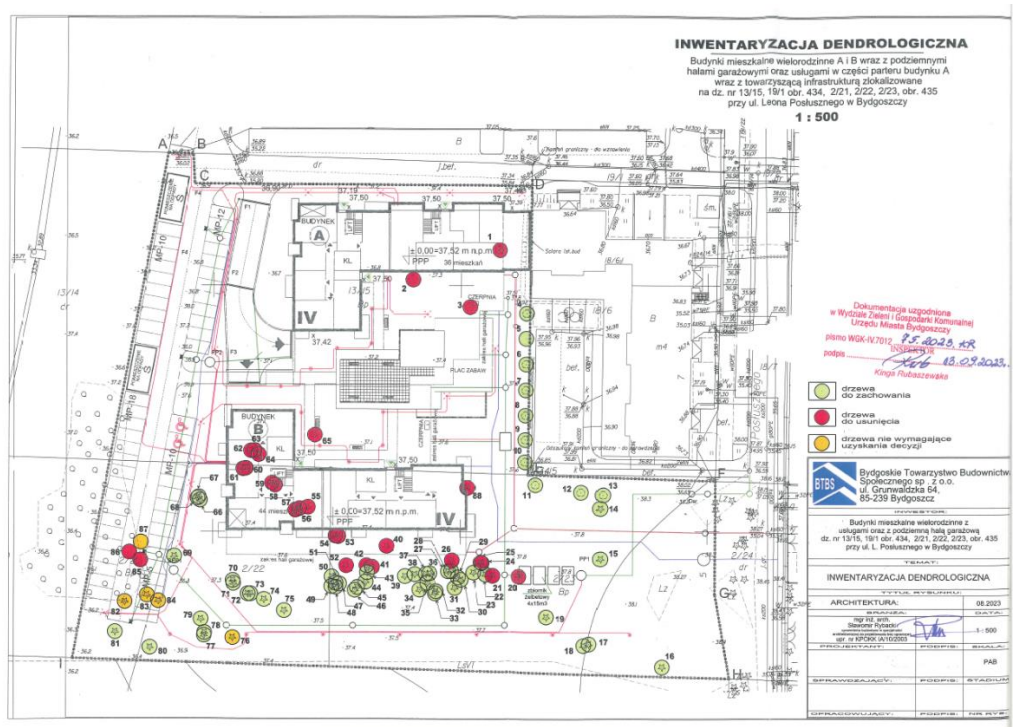
IV. WYNIKI

Spośród drzew oznaczonych jako przeznaczone do usunięcia oraz drzew nie wymagających uzyskanie decyzji na usunięcie (co nie wyklucza konieczności uzyskania zezwolenia RDOŚ w przypadku stwierdzenia obecności gat. chronionych), wykazano 1 pozostałe po minionym sezonie gniazdo znajdujące się w zachodzących na siebie koronach drzew nr 56 i 57 (fot. 9, numeracja drzew zgodnie z ryc. 2: *Inwentaryzacja dendrologiczna BTBS...*).

Budowa gniazda i materiał, z którego zostało ono uwite, wskazują na wykorzystywanie go podczas minionego sezonu lęgowego przez gatunek *Columba palumbus*. Gatunek ten bardzo często gniazduje w środowisku miejskim, wykorzystując na założenie gniazda zarówno drzewa liściaste, jak i iglaste, wyższe krzewy, ale również parapety i balkony miejskich budynków. Okres lęgowy tego gatunku zaczyna się często już w połowie lutego, a trwać może nawet do końca października (w skrajnych przypadkach nawet do listopada). Gniazdo *Columba palumbus* zbudowane jest z gałązek, niedbale ułożonych, pojedyncze gałązki wystają mocno na boki, średnica gniazda wynosi około 25 - 30 centymetrów, choć zdarzają się gniazda większe.

Odnotowano również gniazdo należące do gatunku *Pica pica* na drzewie nie podlegającym usunięciu, jednak znajdującym się w bliskiej odległości terenu wycinki (fot. 10).

Nie wykazano dziupli mogących stanowić potencjalne miejsca gniazdowania lub pełnić funkcję kryjówki dla nietoperzy.

Ryc. 2. Inwentaryzacja dendrologiczna BTBS (projekt) udostępniona przez Zleceniodawcę, na której zaznaczono drzewa przeznaczone do wycinki

Fot. 9. Lokalizacja gniazda pozostałego po minionym sezonie - gat. *Columba palumbus* (na drzewie nr 57)

Fot. 10. Gniazdo *Pica pica* na działce nr 13/14 przyległej do terenu inwestycji

V. ZALECENIA

1. **Prace wycinkowe zaleca się przeprowadzić do końca lutego 2024 r., przed rozpoczęciem sezonu lęgowego.**
2. Z uwagi na to, że kontrole zostały wykonane w grudniu 2023 roku, tj. poza sezonem lęgowym większości gatunków ptaków, a zasiedlenie przeznaczonych do wycinki zadrzewień może ulegać dynamicznym zmianom (np. zasiedlenie starych gniazd, pojawienie się nowych gniazd ptasich, których nie stwierdzono podczas grudniowej kontroli), zalecane jest wykonanie kontroli przyrodniczej bezpośrednio przez przystąpieniem do prac. Kontrole należy wykonać w celu uniknięcia zagrożeń dla życia zwierząt (w tym np. wiewiórek, wykorzystujących gniazda ptaków z rodziny krukowatych lub rodziny gołębiowatych).
3. Przed przystąpieniem do wycinki, należy uzyskać zezwolenie stosownego organu administracji publicznej.
4. Podczas prowadzenia prac należy zwracać uwagę na to, czy prowadzone prace nie powodują płoszenia ptaków w gniazdach znajdujących się na działkach znajdujących się w strefie bezpośredniego oddziaływania przedsięwzięcia.

WICEPREZES
Towarzystwa Przyrodniczego KAWKA
Ornitolog
mgr Monika Wójcik-Musiał
kom. 507 332 306
tpk@kwa.mmusial@gmail.com

LITERATURA ORAZ AKTY PRAWNE:

- Aulak W. 1989. Klucz do oznaczania gniazd ptaków lęgowych Polski. SGGW-AR. Warszawa.
- Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P. T., Jerzak L., Zbyryt A. 2013. Ochrona ptaków w mieście. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Gorzów Wilkopolski.
- Cierzniak T., Oleksa A. 2004. Ptaki Bydgoszczy – bogactwo gatunkowe i funkcjonowanie populacji wybranych gatunków w warunkach miasta. W: J. Banaszak (red.). Przyroda Bydgoszczy. Bydgoszcz. Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego.
- Cofta T. 2021. Wróblowe Europy oraz wybrane niewróblowe. Przewodnik do rozpoznawania ptaków w locie. Wydawnictwo Multico. Warszawa.
- Dietz Ch., von Helversen O., Nill D. 2009. Nietoperze Europy i Afryki północno-zachodniej. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE. L. 1992. 206. 7).
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. 2022. Strona internetowa: <https://monitoringptakow.gios.gov.pl/>
- Gotzman J., Jabłoński B. 1972. Gniazda naszych ptaków. PZWS. Warszawa.
- Indykiewicz P., Jerzak L., Barczak T. 2008. Fauna Miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach, SAR „Pomorze”, Bydgoszcz.
- Indykiewicz P. 2017. Adaptacje behawioralne, fizjologiczne, anatomiczne i genetyczne ptaków i ssaków do życia w środowisku zurbanizowanym. W: M. Kosmala (red.). Dzika Przyroda w mieście. PZLiTS, Toruń.
- Jonsson L. 2006. Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. Wydawnictwo Muza SA. Warszawa.
- Komisja Faunistyczna. 2023. Strona internetowa: <http://komisjafaunistyczna.pl/>.
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. 2003 nr 2 poz. 17).
- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532).
- Koziróg L., Jamska K., Sykut M., Potek T. 2012. Rozpoznanie występowania gatunków zwierząt chronionych w Bydgoszczy. Nietoperze Bydgoszczy. Ekspertyza na zlecenie Urzędu Miasta Bydgoszczy.
- Luniak M. 2006. Bogactwo gatunkowe i liczebność fauny wielkiego miasta – przykład Warszawy. Kosmos 1: 45–52.
- Marcysiak K., Frymark-Szymkowiak A., Kilon D., Koziróg L., Oleksa A. 2015. Przyroda Bydgoszczy. Dom Wydawniczy „Margaśfen”. Bydgoszcz.
- Moratelli R., Burgin C., Cláudio V., Novaes R., López-Baucells A., Haslauer R. 2019. Family Vespertilionidae (Vesper Bats). W: D.E. Wilson, R.A. Mittermeier (red.). Handbook of the Mammals of the World. Cz. 9: Bats. Lynx Edicions, Barcelona.
- Orłowska A. (red.). 2012. Gatunki nietoperzy występujące w Polsce. Generalna Dyrekcja

- Ochrony Środowiska. Warszawa.
- PTOP SALAMANDRA. 2022. Ochrona nietoperzy - prawna, czynna, bierna. Pobrane z: internetowa: <https://www.salamandra.org.pl/nietoperzewpolsce.html> [dostęp 05.12.2023].
- Rozporządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 4 listopada 1952 r. w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt (Dz. U. 1952, Nr 45, poz. 307).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183).
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie ustalenia listy gatunków łownych z dnia 11 marca 2005 (Dz.U. 2005 nr 45 poz. 433).
- Sachanowicz K., Ciechanowski M. 2005. Nietoperze Polski. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań.
- Svensson L., Mullarney K., Zetterstrom D. 2017. Ptaki. Przewodnik Collinsa. Wydawnictwo Multico. Warszawa.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2022 poz. 916).
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. 1995 Nr 147 poz. 713).
- Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków – materiały pomocnicze, wersja 3 – 16.02.2016. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Marki.
- Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. Czerwona lista ptaków Polski. 2020. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Marki.
- Zieliński J. 2001. Awifauna lęgowa małych parków i cmentarzy w Bydgoszczy. W: P. Indykiewicz, T. Barczak, G. Kaczorowski (red.). Bioróżnorodność i ekologia populacji zwierzęcych w środowiskach zurbanizowanych Bydgoszcz, Wydawnictwo NICE: 201–205.
- Zieliński J. 2004. Awifauna lęgowa trzech terenów zielonych w Bydgoszczy. Przegląd Przyrodniczy 15 (3–4): 63–73.
- Zieliński J. 2009. Inwentaryzacja obszarów ważnych dla awifauny Bydgoszczy. Urząd Miasta Bydgoszczy.